

Nr 268.

Av herr **Mårtensson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 97 har framlagts förslag om kristidstillägg för statstjänstemännen. De hittills gällande huvudprinciperna för kristidstilläggens utformning ha därvid i det väsentliga bibehållits, men en del uppmjukningar, som de anställda ur sina synpunkter ansett betydelsefulla, ha i viss anslutning till det nya ramavtalets bestämmelser gjorts. Uppmjukningarna innebära, att eftersläpningen i lönerna icke skulle bli så stark som tidigare. I stället för den under fjolåret gällande halvårsregleringen föreslås kvartalsreglering, varjämte de indexintervaller, mellan vilka ändringar i kristilläggen tidigare icke inträtt, i vissa lägen minskats. Höjningarna av kristilläggen med 4 procent ha förut erhållits för intervaller å 8 enheter i 1935 års levnadskostnadsindexserie, eller vid indextalen 128, 136 och 144.

I propositionen föreslås oförändrade kristillägg efter 12 procent, så länge levnadskonstnadsindex, som nu står vid 145, icke uppnått talet 148. Då denna nivå nåtts, ökas kristilläggen med 2 procent, och vid fortsatt stegring till 152 erhålles ytterligare 2 procent tillägg. Vid levnadskostnadsstegring över talet 152 skola däremot fortfarande gälla intervaller å 8 enheter med kristilläggsförhöjningar å 4 procent, utan någon begränsning uppåt. Kristillägg efter dessa grunder skall enligt propositionen utgå under de fyra närmaste kvartalen, alltså från och med den 1 april 1942 och ett år framåt.

Den utformning som bestämmelserna om såväl rörligt tillägg som kristillägg erhållit medför, att löntagarna erhålla kompensation för levnadskostnadernas stegring med viss procent på fastställda löner, dock att rörligt tillägg eller kristillägg icke utgår på högre lönebelopp än 900 kronor per månad. För närvarande utgår rörligt tillägg och kristillägg med tillsammans 27 procent av den fastställda lönen. Detta procenttal ökas exempelvis enligt propositionen till 35 om levnadskostnadsindex under den tid förslaget avser stiger till talet 160. Detta skulle kunna medföra att en löntagare med en årslön å 3.100 kronor erhåller ett sammanlagt rörligt tillägg och kristillägg å 1.085 kronor, och en löntagare med en årslön å 10.800 kronor erhåller 3.780 kronor i kompensation per år. Den högre löntagarens rörliga tillägg plus kristillägget kommer därmed att med 680 kronor överstiga den grundlön, som enligt lönereglementet är fastställd för den lägre befattningshavaren i det här angivna exemplet. Vid avlöningsreglementets fastställande utgjorde löneskillnaden mellan dessa befattningshavare cirka 7.700 kronor. Enligt propositionen kommer denna löne-

skillnad, om indextalet ökas till 160, att uppgå till 10.395 kronor. Denna löneskillnad mellan befattningshavarna blir ännu större i den mån dyrtiden fortsätter, om kompensationen till befattningshavarna skall utgå efter nuvarande grunder.

Det är uppenbart, att ett sådant system för kompensation för ökade levnads-kostnader icke bör få fortsätta. De relativt högt avlönade befattningshavarna erhålla flerdubbelt större kompensation än de lägre avlönade. Genom detta system vidgas löneklyftan mellan de olika befattningshavarna i en utsträckning, som väl knappast var avsett när de nu gällande löneordningarna utarbetades. Det nuvarande lönesystemet bidrager även till spänning och motsättningar mellan befattningshavarna, och dessa motsättningar tilltaga allt efter som löneklyftan mellan de olika grupperna ökas. Ett lönesystem, som medför sådana verkningar, bör snarast möjligt bli föremål för en omfattande omarbetning. Riksdagen har även vid två olika tillfällen uttalat önskemål om, att en lägre maximigräns bör fastställas för den lön å vilken kristillägg bör utgå.

I andra särskilda utskottets utlåtande nr 71 vid 1940 års urtima riksdag framhålles bland annat: "Med hänsyn till vad departementschefen anfört rörande angelägenheten av att hålla kompensationen inom de snävaste gränser, som äro förenliga med hänsynen till inkomstutvecklingen inom samhället i övrigt och kravet på en rimlig fördelning av kristidens svårigheter mellan olika medborgargrupper, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka en längre gående kompensation än Kungl. Maj:t föreslagit. Å andra sidan håller utskottet före, att skäl förelegat för en närmare prövning av frågan om fastställande av en lägre maximigräns för den lön, å vilken kristillägg bör utgå, än vad de av departementschefen förordade grunderna innebära." I statsutskottets utlåtande nr 250 vid 1941 års riksdag anfördes i anledning av motion II:357: "I den väckta motionen förordas, att statsmakterna med frångående av nuvarande system, enligt vilket kristilläggen äro tillmätta procentuellt och alltså växla allt efter grundlörens storlek, i stället skulle låta dessa tillägg utgå med lika belopp till alla olika lönegrupper. Då, såsom departementschefen framhållit, ytterligare förhandlingar med personalrepresentanter förestå, torde vara anledning att antaga att även de av motionären framförda synpunkterna därvid komma under omprövning."

Huruvida de synpunkter, som utskotten här anfört, varit föremål för överväganden vid de överläggningar, som förekommit för kristilläggsbestämmelsernas utarbetande, framgår icke av propositionen. Vi hålla dock före, att en lägre maximigräns för den lön, å vilken kristillägg bör utgå, måste fastställas för att därmed i någon mån begränsa de olägenheter, som det nu gällande systemet medför. Vi få därför förorda, att den ökning av kristilläggen, som eventuellt kommer till stånd från och med den första april 1942, icke utgår å högre månadslön än 600 kronor. I övrigt bör frågan om ändrade grunder för kristilläggen bli föremål för omprövning.

I anslutning till ovan anförda få vi hemställa,

att de kristillägg överstigande 12 procent, som eventuellt komma att utgå från den 1 april 1942, endast utgå å en högsta månadslön av 600 kronor, samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att en omarbetning av grunderna för kristilläggen snarast företages.

Stockholm den 10 mars 1942.

J. W. Mårtensson.

J. A. Persson,
Tidaholm.

Sven Andersson,
Göteborg.

Gösta Andersson,
Möln dal.
